

REPUBLIKA HRVATSKA

ISTARSKA ŽUPANIJA

Zavod za prostorno uređenje
Sv. Teodora 2, 52 100 Pula
Tel: 052 591 223; fax: 052 222 564

Klasa: 351-04/07-01/01
Urbroj: 2163-1-04/7-07-1

Pula, 27. 04. 2007.

Predsjedniku Poglavarstva IŽ
putem
Stručne službe za poslove Skupštine i Poglavarstva
Drščevka 1, 52 000 Pazin

Predmet: Prijedlog Zaključka o prihvatanju nacrtu i utvrđivanju konačnog prijedloga Odluke o
zaštićenom ruralnom području sjevernog dijela Istarske županije (ZRP)
- dostavlja se -

Štovani !

U prilogu Vam dostavljamo predmetni akt radi uvrštavanja na dnevni red naredne sjednice
Poglavarstva i Skupštine Istarske županije.

Sa šovanjem,

Ravnateljica
Ingrid Paljar, dipl. ing. arh.

PRILOGA: x 5

Na temelju odrednica Mediteranske strategije (2005), Konvenciju o europskim krajobrazima (2000.), Strategije biološke i krajobrazne raznolikosti RH (NN 81/99), Prostornog plana Istarske županije (Službene novine IŽ 14/05 pročišćeni tekst), Odluke o prihvaćanju načela Strategije ruralnog razvoja Europe (Službene novine Istarske županije broj 6/96), Strateških smjernica za ruralni razvoj EU za razdoblje 2007-2013. godine, Poglavarstvo Istarske županije temeljem članka 59. i 77. Statuta (Službene novine Istarske županije br. 9/03-drugi proč. tekst i 14/06) dana _____ donosi

ZAKLJUČAK

1. Prihvaća se nacrt i utvrđuje konačni prijedlog Odluke o zaštićenom ruralnom području sjevernog dijela Istarske županije (ZRP) u tekstu koji je u prilogu i čini sastavni dio ovog akta.
2. Akt iz točke 1. ovog Zaključka dostavit će se Skupštini Istarske županije na nadležno postupanje.
3. Za izvjestiteljicu po točki 1., a vezano za točku 2. ovog zaključka određuje se Ingrid Paljar, ravnateljica Zavoda za prostorno uređenje Istarske županije.
4. Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

REPUBLIKA HRVATSKA
ISTARSKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKO POGLAVARSTVO

PREDSJEDNIK

Ivan Jakovčić

Klasa:

Urbroj:

_____, _____

O b r a z l o ž e n j e

PRAVNI TEMELJ ZA DONOŠENJE OVOG AKTA

Pravni temelj za donošenje ovog Zaključka sadržan je u članku 59. i 77. Statuta Istarske županije (Službene novine Istarske županije br. 9/03-drugi proč. tekst i 14/06). Člankom 59. Statuta propisano je da Poglavarstvo priprema prijedloge općih akata, a člankom 77. propisano je koje sve akte u svom radu to tijelo donosi.

OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU OVIM AKTOM I POSLJEDICE KOJE ĆE NASTATI NJEGOVIM DONOŠENJEM

Ovim aktom prihvaća se nacrt i utvrđuje konačni prijedlog Odluke o zaštićenom ruralnom području sjevernog dijela Istarske županije (ZRP), te se isti upućuje Skupštini Istarske županije na nadležno postupanje. Odlukom se daju smjernice za zaštitu i očuvanje ruralnog područja, potiče se tradicionalni ruralni razvoj, te se preporučuju uvjeti i mjere uređenja zaštićenog ruralnog područja. Primjenom Odluke doći će do poboljšanja demografske slike zaštićenog područja, ojačati će ruralni razvoj, te će se očuvati i unaprijediti postojeća biološka i krajobrazna raznolikost (zaštita vizualnog i prostornog identiteta manjih sela i zaseoka).

TEKST NACRTA AKTA

Priloženo se dostavlja tekst konačnog prijedloga odluke.

Na temelju odrednica Mediteranske strategije (2005), Konvencije o europskim krajobrazima (2000.), Strategije biološke i krajobrazne raznolikosti RH (NN 81/99), Prostornog plana Istarske županije (Službene novine IŽ 14/05 pročišćeni tekst), Odluke o prihvaćanju načela Strategije ruralnog razvoja Europe (Službene novine Istarske županije broj 6/96), Strateških smjernica za ruralni razvoj EU za razdoblje 2007-2013. godine, Skupština Istarske županije temeljem članka 36. i 76. Statuta (Službene novine Istarske županije br. 9/03-drugi proć. tekst i 14/06) dana _____ donosi

ODLUKU

O ZAŠTIĆENOM RURALNOM PODRUČJU SJEVERNOG DIJELA ISTARSKE ŽUPANIJE (ZRP)

Članak 1.

Donosi se Odluka o zaštićenom ruralnom području sjevernog dijela Istarske županije (ZRP) u daljnjem tekstu ZRP.

Članak 2.

Obuhvat područja zaštite vidljiv je na grafičkom prilogu (ortofoto) u MJ 1: 50 000 koji je sastavni dio ove Odluke.

Članak 3.

Kriteriji za određivanje obuhvata ZRP-a jesu:

1. kvaliteta obradivog tla određena PPIŽ-om: osobito vrijedno i vrijedno obradivo tlo
2. naselja po rangu određeno PPIŽ-om: drugi rang (ostala jaća središnja naselja), prvi (ostala manja lokalna središta) i nulti (potencijalna manja lokalna središta) rang
3. naselja po broju stanovnika određeno PPIŽ-om: iznad 100 stanovnika na hektar i ispod 100 stanovnika na hektar
4. zaštićena područja prirodne baštine
5. zaštićena područja kulturne baštine

Članak 4.

ZRP-om su obuhvaćena područja Istarske županije i to dijelovi gradova Buje i Buzet, te u cijelosti općine Grožnjan, Oprtalj i Motovun. Granica ZRP-a određena je na sjevernom dijelu: državnom granicom sa Republikom Slovenijom (Grad Buzet, Općine Oprtalj i Grožnjan, djelomično Grad Buje), obuhvaća naselja Oskoruš i Momjan (grad Buje); na zapadnom dijelu obuhvaća naselja Bibali, Triban, Krasica, Baredine (grad Buje), te se nastavlja na granicu općine Brtonigla; na južnom dijelu granica ide po granici općine Grožnjan (dolinom Mirne), zatim prati granicu općine Motovun do granice grada Buzeta; na istočnom dijelu granica uključuje slijedeća naselja u Gradu Buzetu: Račice, Rimnjak, Klarići, Penišići, Marinci, Jurišići, Mala Huba, Štrped, Perci, Krbavčići, da bi se opet nastavila na državnu granicu sa Republikom Slovenijom (Grad Buzet).

Površina obuhvata zaštite iznosi 29.583,69 ha.

Članak 5.

Prostor obuhvaćen zaštitom odiše raznovrsnošću prirodnog pejzaža. Karakterizira ga kompleksni mozaik poljoprivrednih, šumskih i travnjačkih površina sa starim, slikovitim naseljima na vrhovima brojnih brežuljaka čiji je sastavni dio izuzetno bogata prirodna i kulturna baština.

Članak 6.

Odlukom se daju smjernice za zaštitu, te se preporučuju uvjeti i mjere uređenja unutar ZRP-a zbog:

- zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti ruralnog područja sjevernog dijela Istre
- zaštite i očuvanja prostornih i kulturnih resursa unutar ZRP-a
- zaštite i očuvanja tradicijskih vrijednosti
- poticanja ruralnog razvoja
- poboljšanja demografske slike tih područja
- podizanje standarda života i rada stanovništva

Članak 7.

Radi **očuvanja karakterističnih krajobraznih** cjelina, a uvažavajući akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti potrebno je mjerama i odredbama štiti:

- krajolik doline vodotoka Butonige s pojasom šuma i livada kao osobito vrijedan prirodan krajolik
- krajolik doline potoka Krvar, kultivirani krajolik brežuljkastih predjela sa starim naseljima (Motovun, Kaldir i sl.)
- kultivirani krajolik humaka akropolskih naselja Buje, Momjan, Kaštel
- kultivirani krajolik humaka akropolskih naselja Buzet, Hum, Roč, Kotli
- vidikovce, kao dominantne lokalitete i njihov okoliš potrebno je poštediti od bilo kakve izgradnje

Potrebno je izraditi akcijske planove zaštite pojedinih veoma vrijednih krajobraza (napraviti detaljnu analizu i valorizaciju bioloških, geoloških i kulturnih svojstava pojedinih tipova krajobraza te estetskih značajki koje proizlaze iz njihova međudjelovanja.

Članak 8.

Radi **očuvanja biološke raznolikosti**, a uvažavajući akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti daju se slijedeće smjernice i preporuke:

- uspostaviti što gušću mrežu očuvanih biotopa i međusobnih koridora - u svim gradnjama potrebno je izbjegavati presijecanje ključnih staništa, te je potrebno osigurati prijelaze i prolaze za faunu
- izvršiti inventarizaciju lokvi i vlažnih staništa, te mjerama zaštite očuvati postojeće prirodne vodene i vlažne ekosustave
- izraditi akcijski plan zaštite močvarnih livada Istre uz granicu prema Republici Sloveniji – stanište leptira močvarnog okaša
- ekstenzivno poticati održavanje travnjaka putem ispaše (pašnjaci) te režimima košnje prilagođenih određenom tipu travnjaka (livade)
- smanjiti trend gubitka površina travnjaka kao vrijednih antropogenih staništa vrlo bogatih biološkom raznolikošću
- očuvati postojeću genetsku raznolikost zavičajnih i ugroženih pasmina domaćih životinja, svim prikladnim metodama konzervacije, te provesti inventarizaciju zavičajnih i udomaćenih svojti. Izraditi akcijske planove za zaštitu boškarina i istarske ovce
- radi očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti na oranicama treba čuvati rubne dijelove staništa: živice, pojedinačna stabla, skupine stabala, lokve, bare i livadne pojaseve

Članak 9.

Radi **očuvanja prostornih vrijednosti** daju se smjernice za:

- integraciju gospodarskih, kulturnih, krajobraznih i demografskih resursa ruralnih područja Istarske županije u marketinški prepoznatljive, financijski stabilne i administrativno upravljive sustave
- zaštitu vizualnog i prostornog identiteta manjih sela i zaselaka
- sprečavanje nenamjenskog korištenja prirodnih resursa, a posebno šuma, poljoprivrednog zemljišta visokog boniteta, podzemnih voda
- veličinu građevinskog područja, odnosno rast građevinskih područja naselja dimenzionirati prema odredbama za provođenje PPIŽ-a u periodu do 2010.g. sukladno projekcijama demografskog rasta, razini centraliteta naselja, postignutom stupnju izgrađenosti građevinskih područja i postignutoj gustoći naseljenosti, odnosno bruto gustoći stanovanja
- kompleks naselja bez izraženog stupnja centraliteta, odnosno bez središnjih funkcija, kojih je većina u Istarskoj županiji i manjih sela i zaseoka, potrebno je posebnim sustavom mjera korištenja prostora omogućiti racionalno građenje mješovitih stambeno-gospodarskih objekata. Za ta naselja posebno se ograničava širenje građevinskog područja i to tako da neizgrađeni dio građevinskog područja ne prelazi svojom veličinom polovicu izgrađenog dijela
- razvoj građevinskih područja temeljiti prvenstveno na prostorno planskoj dokumentaciji utvrđenoj propisima
- osiguranje ujednačenog komunalnog standarda za sve gospodarske subjekte i stanovništvo naselja
- uvođenje posebnih mjera komunalne politike za dijelove naselja s povlaštenim uvjetima izgradnje (revitalizacija - naseljavanje) i za dijelove naselja osobitih lokacijskih pogodnosti
- praćenje promjena i usmjeravanje promjena namjene izgrađenih dijelova naselja po načelu minimalnih dodatnih infrastrukturnih zahvata
- prioritetno rješavanje prometa u mirovanju utvrđivanjem obveza osiguranja parkirnog i garažnog prostora na vlastitom zemljištu

Članak 10.

Radi **očuvanja i zaštite tradicionalne poljoprivredne proizvodnje** daju se preporuke i smjernice kako slijedi:

- primijeniti gdje kod je to moguće tradicijske i autohtone načine korištenja tala (prijeći s konvencionalne na tradicionalnu obradu tla)
- poboljšati kakvoću tla i pratiti stanje tla
- usmjeravati i poticati proizvodnju zdrave hrane pomoću ekološke poljoprivrede i osiguranja prirodnijeg biljnog sastava agrofitecenoza
- selektivno stimulirati određene proizvodnje značajne za područja obuhvaćena ZRP-om
- smanjiti upotrebu pesticida i umjetnih gnojiva, a gdje je god to moguće poticati biološko poljodjelstvo
- apsolutno izbjegavati primjenu genetski modificiranog sadnog materijala, sjemenja i stočne hrane
- obnoviti i poticati razvoj sela na ekološki prihvatljivijim oblicima poljoprivredne proizvodnje
- obnavljati živice i suhozide između oranica
- povezati poljoprivrednu proizvodnju na agroturističke komplekse s ciljem ponude što većih količina svježih proizvoda
 - u postojeće vinograde uvoditi postepeno kvalitetnije sorte: malvaziju, žuti muškati, pinot bijeli, teran, merlot ili borgonju (umjesto starih sorti)
 - primijeniti nove načine rezidbe, povećati međuredni razmak, primijeniti suvremenu zaštitu za postizanje kvalitetnijeg grožđa, a time i vina, jer jedino kvalitetan proizvod može konkurirati na tržištu
 - izgraditi suvremenije prerađivačke pogone
 - voćarstvo treba planirati tako da se ono temelji na tradicionalnim kulturama za koje postoje prirodni uvjeti. Od tradicionalnih kultura zainteresiranim proizvođačima

omogućiti sadnju lješnjaka, smokava, te ranih vrsta trešanja, s time da se osigura tržište, odnosno prerađivački kapaciteti

- nastaviti sa obnovom maslinika te sadnjom novih nasada
- poticati tradicionalni način stočarstva
- nakon usvajanja Strategije ruralnog razvoja Istarske županije preuzeti konkretnije mjere i smjernice razvoja ruralnog prostora

Prilikom okrupnjavanja poljoprivrednih površina očuvati mrežu prirodnih i poluprirodnih staništa koja nisu zanimljiva s proizvodnog stajališta, posebno uz rubove monokulturnih površina, uz ceste putove i kanale.

Članak 11.

Radi **očuvanja prirodnih vrijednosti** potrebno je:

- donijeti odluke o zaštiti (temeljem Zakona o zaštiti prirode) za evidentirane dijelove prirode županijskog, gradskog i općinskog značaja sukladno PPIŽ-e i PPUO/G-ova
- donijeti planove upravljanja za zaštićena i buduće zaštićena područja prirode

Članak 12.

Radi **očuvanja kulturne baštine** potrebno je:

- s osobitom pozornošću pristupiti planiranju građevnih područja kako ne bi došlo do narušavanja kvalitetnih prostornih odnosa, uz očuvanje vrijednih vizura na sela i iz sela
- za građevine najveće kulturno-povijesne vrijednosti potrebno je provesti konzervatorsko-restauratorska istraživanja prije bilo kakvih zahvata
- za sva naselja s očuvanom povijesnom građevnom ustrojbom provesti detaljnu inventarizaciju svih vrijednosti naselja (prostornih i graditeljskih) temeljem kojih će se odrediti smjernice za potrebne i moguće zahvate u naseljima i na pojedinačnim zgradama
- zaustaviti procese rušenja objekata tradicionalne arhitekture van zaštićenih područja

Temeljem stručne valorizacije omogućiti adaptacije, rekonstrukcije i revitalizacije postojećih objekata graditeljske baštine, u skladu sa posebnim uvjetima zaštite.

Za evidentiranu kulturnu baštinu potrebno je temeljem stručnih istraživanja utvrditi stupanj preventivne zaštite, a po potrebi i uvesti predmetnu zaštitu u nacionalni registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Članak 13.

Ovom Odlukom određuju se slijedeći **uvjeti uređenja** prostora:

- u većim naseljima povećavati gustoću izgrađenosti i poticati gradsku strukturu izgradnje (misli se na Buje i Buzet)
- planirati nova izdvojena građevinska područja (van naselja) poslovne i turističke namjene, na principu održivog razvoja
- lokacija novog izdvojenog građevinskog područja poslovne namjene ne smije biti uz postojeće naselje, ne može biti na obroncima brežuljaka, veličina građevinskog područja mora biti sukladna s veličinom okolnih postojećih građevinskih područja naselja i zaseoka, struktura poslovnih zona mora biti u skladu s okolnom izgradnjom – poštivati mjerilo ambijenta
- ne planirati nova građevinska područja naselja, niti ih međusobno povezivati
- veličina građevinske parcele mora biti u skladu sa zatečenom morfologijom u naselju
- poticati rekonstrukciju napuštenih ruševnih zgrada
- odrediti prioritete izgradnje – I. faza - izgradnja u postojećem izgrađenom dijelu naselja (interpolacije i rekonstrukcije), II. Faza – nova gradnja unutar naselja, III. Faza – širenje naselja
- sve vrste građevina moraju se integrirati u prirodne i kulturne vrijednosti kraja u kojem se nalaze
- mora se poštivati zatečena silueta naselja, što znači da visina građevina (novih ili rekonstruiranih) ne smije izlaziti iz zamišljene linije postojeće siluete naselja

- ne dozvoliti izgradnju na obroncima brežuljaka
- unutar ZRP-a može se graditi samo na uređenoj građevinskoj čestici (pristup, parkirališta, dovod i odvod vode, električna)
- radikalno sankcioniranje i suzbijanje bespravne izgradnje, posebno u područjima očuvanih krajobraznih vrijednosti u ruralnim područjima
- sanacija devastiranih površina, posebno eksploatacijskih polja i divljih odlagališta otpada prenamjenom u trajne oblike korištenja (turizam, poslovne zone, rekreacija)
- Prostornim Planom Istarske županije mora se odrediti položaj, veličina i vrsta poslovnih, ugostiteljsko-turističkih zona i kapaciteta te osnovni urbanističko-tehnički uvjeti za građevine
- kriteriji za širenje građevinskih područja sela i zaseoka unutar ZRP-a određuje se PPIŽ-e
- naselja koja su ostala bez stanovnika ili većim dijelom su nenastanjena, mogu se prenamijeniti u turističku namjenu
- određuje se obaveza izrade studije prostornih mogućnosti sela i zaseoka unutar ZRP-a

Unutar ZRP-a ne mogu se graditi građevine namijenjene za proizvodnju koja nije funkcionalno vezana za ruralno područje.

Članak 14.

Za provedbu ZRP-a zadužuju se:

- Zavod za prostorno uređenje Istarske županije
- Upravni odjel za održivi razvoj Istarske županije
- Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodoprivredu Istarske županije
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode „Natura Histrica“

Članak 15.

Ova Odluka ugradit će se u izmjene i dopune Prostornog plana Istarske županije.

Članak 16 .

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Istarske županije“.

REPUBLIKA HRVATSKA
ISTARSKA ŽUPANIJA
ŽUPANIJSKA SKUPŠTINA

PREDSJEDNIK
Anton Peruško

Klasa:

Ur. Broj:

U Pazinu,

Obrazloženje

1. PRAVNI TEMELJ ZA DONOŠENJE OVOG AKTA

Pravni temelj za donošenje ove Odluke sadržan je u članku 36. i 76. Statuta Istarske županije (Službene novine Istarske županije br. 9/03-drugi proč. tekst i 14/06). Člankom 36. propisano je da Skupština donosi odluke i druge opće akte kojima uređuje pitanja iz samoupravnog djelokruga Istarske županije, a člankom 76. propisano je koje sve akte u svom radu to tijelo donosi.

2. OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU OVIM AKTOM I POSLJEDICE KOJE ĆE NASTATI NJEGOVI DONOŠENJEM

Ovim aktom-Odlukom o zaštićenom ruralnom području sjevernog dijela Istarske županije propisuju se smjernice za zaštitu i očuvanje ruralnog područja, potiče se tradicionalni ruralni razvoj, te se preporučuju uvjeti i mjere uređenja zaštićenog ruralnog područja. Primjenom Odluke doći će do poboljšanja demografske slike zaštićenog područja, ojačati će ruralni razvoj, te će se očuvati i unaprijediti postojeća biološka i krajobrazna raznolikost (zaštita vizualnog i prostornog identiteta manjih sela i zaseoka).

3. TEKST NACRTA AKTA

Priloženo se dostavlja tekst prijedloga odluke.

**ANALIZA PROSTORNIH MOGUĆNOSTI
ZAŠTIĆENOG RURALNOG PODRUČJA SJEVERNOG
DIJELA ISTARSKE ŽUPANIJE**

S A D R Ž A J

U V O D

1. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

1.1. Prirodna obilježja

1.1.1. Vegetacija

1.1.2. Krajobraz

1.1.3. Prirodna baština

1.1.4. Poljoprivreda

1.2. Demografija

1.2.1. Dobna struktura stanovništva

1.2.2. Gospodarska struktura – radni kontingent

1.2.3. Obrazovna struktura stanovništva

1.3. Struktura naselja

1.4. Urbanizacija ruralnog područja

1.5. Infrastruktura

1.6. Kulturna baština

1.7. Nepovoljni procesi koji se dešavaju unutar obuhvata ZRP-a

2. CILJEVI I SMJERNICE

2.1. Prirodna baština

2.2. Krajobraz

2.3. Poljoprivreda

2.4. Demografija

2.5. Smjernice iz drugih dokumenata

2.6. Smjernice za izradu i provedbu prostornih planova

2.7. Ciljevi unapređenja infrastrukturnog sustava naselja

2.8. Kulturna baština

3. ZAKLJUČAK

U V O D

Karakteristike procesa pojačane urbanizacije, odnosno rasta naselja i drugih izgrađenih područja, tipična su pojava u priobalnom području Istarske županije, što dokazuje podatak da je prosječna izgrađenost građevinskih područja naselja u priobalnom dijelu županije u pravilu veća od 50%, a u unutarnjem dijelu županije, osim rijetkih izuzetaka, oko 35%, i to **nakon znatnog smanjenja građevinskih područja provedenog tijekom donošenja novih PPUG/O.**

Unatoč relativno povoljnim podacima o manjoj izgrađenosti postojećih građevinskih područja u unutrašnjosti županije, ipak se u novim prostornim planovima općina i gradova zamjećuje tendencija širenja građevinskih područja malih sela i zaseoka u neproporcionalnom razmjeru u odnosu na zatečenu veličinu naselja, što su karakteristike agresivne i neprimjerene urbanizacije i u ruralnom dijelu županije. Ovi podaci upozoravaju na potrebu dodatne kontrole i zaštite ruralnih područja sjeverne Istre prije degradacije i devastacije zatečenih prostornih, prirodnih, topografskih, kulturnih i tradicijskih vrijednosti karakterističnih za taj prostor.

Temeljem:

- Prostornog plana Istarske županije („Službene novine Istarske županije“ br. 14/05 – pročišćeni tekst- nadalje PPIŽ),
- Odluke Istarske županije o prihvaćanju načela Strategije ruralnog razvoja Europe („Službene novine Istarske županije“ br. 6/96.),
- Deklaracije iz Corca 1996. godine donesenoj na Konferenciji o ruralnom razvoju (Ruralna Europa – razvojne perspektive),
- Strateških smjernica za ruralni razvoj EU za razdoblje 2007-2013. godine,
- Mediteranske strategije (2005),
- Strategije biološke i krajobrazne raznolikosti RH (NN 81/99),
- Konvencije o europskim krajobrazima (2000),

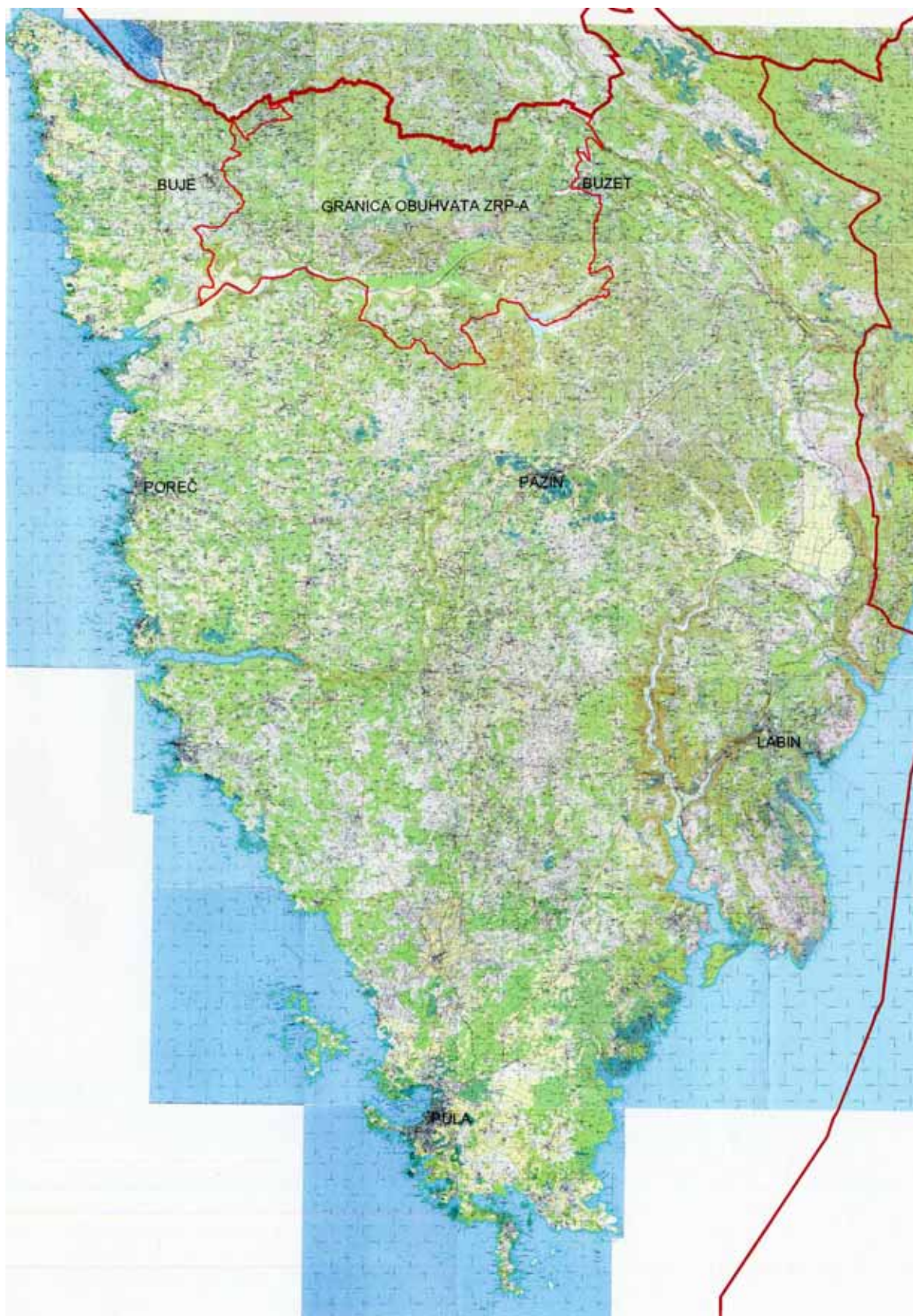
pokrenut je postupak određivanja Zaštićenog ruralnog područja (nadalje ZRP) za sjeverni dio ruralnog područja Istarske županije.

Ovom se odlukom određuju uvjeti i mjere uređenja ZAŠTIĆENOG RURALNOG PODRUČJA zbog:

- zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti ruralnog područja sjevernog dijela Istre
- zaštite i očuvanja prostornih i kulturnih resursa unutar ZRP-a
- zaštite i očuvanja tradicijskih vrijednosti
- poticanja ruralnog razvoja
- poboljšanja demografske slike tih područja
- podizanje standarda života i rada stanovništva

ZRP-om su obuhvaćena područja Istarske županije i to dijelovi gradova Buje i Buzet, te u cijelosti općine Grožnjan, Oprtalj i Motovun. Granica ZRP-a određena je na sjevernom dijelu: državnom granicom sa Republikom Slovenijom (Grad Buzet, Općine Oprtalj i Grožnjan, djelomično Grad Buje), obuhvaća naselja Oskoruš i Momjan (grad Buje); na zapadnom dijelu obuhvaća naselja Bibali, Triban, Krasica, Baredine (grad Buje), te se nastavlja na granicu općine Brtonigla; na južnom dijelu granica ide po granici općine Grožnjan (dolinom Mirne), zatim prati granicu općine Motovun do granice grada Buzeta; na istočnom dijelu granica uključuje slijedeća naselja u Gradu Buzetu: Račice, Rimnjak, Klarići, Penišići, Marinci, Jurišići, Mala Huba, Štrped, Perci, Krbavčići, da bi se opet nastavila na državnu granicu sa Republikom Slovenijom (Grad Buzet).

Površina obuhvata zaštite iznosi 29.583,69 ha.

Slika 1: Obuhvat ZRP-a unutar Istarske županije

Kriteriji za određivanje granice ZRP-a u sjevernom dijelu ruralne Istre jesu:

1. kvaliteta obradivog tla određena PPIŽ-om: osobito vrijedno i vrijedno obradivo tlo
2. naselja po rangu određeno PPIŽ-om: drugi rang (ostala jača središnja naselja), prvi (ostala manja lokalna središta) i nulti (potencijalna manja lokalna središta) rang
3. naselja po broju stanovnika određeno PPIŽ-om: iznad 100 stanovnika na hektar i ispod 100 stanovnika na hektar
4. zaštićena područja prirodne baštine
5. zaštićena područja kulturne baštine

1. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

1.1. Prirodna obilježja

1.1.1. Vegetacija

Prostor obuhvaćen granicom ZRP-a karakteriziraju do danas više ili manje očuvane autohtone šumske i livadne zajednice. Šumske površine zastupljene su manjim i većim sklopovima, izmjenjujući se s livadama i obradivim poljoprivrednim površinama.

U vegetacijskom smislu razlikuju se četiri vegetacijska područja:

- Šuma hrasta medunca i ostalih hrastova s bijelim grabom (*Quercus-Carpinetum orientalis*)
- Šuma hrasta medunca i ostalih hrastova sa crnim grabom (*Seslerio-Ostryetum*)
- Primorska šuma bukve (*Seslerio - Fagetum*)
- Šuma hrasta lužnjaka i bijeloga jasena (*Querceto-Fraxinetum angustifoliae*)-Motovunska šuma

Šuma hrasta lužnjaka i bijelog jasena sačuvala se na dubokim tlima nanosa rijeke Mirne. Njen postanak i povijest datira još od vremena Panonskog mora. Ova šuma u naravi je relikv nekadašnjih šuma razvijenih oko Panonskog mora. Po svojem florističkom i dendrološkom sastavu jednaka je takvim šumama u dolini rijeke Save, Drave i Dunava u Panonskoj nizini. Glavna vrsta je hrast lužnjak (*Quercus robur*), uz poljski jasen (*Fraxinus angustifolia*) te obični grab (*Carpinus betulus*).

Slika 2: Motovunska šuma u dolini Mirne

Uslijed napada holandske bolesti iz Motovunske šume je gotovo potpuno nestala vrsta poljskog brijesta (*Ulmus minor*). Vrijednost ovog kompleksa je vrlo velika jer predstavlja prirodni reliktni nekadašnjih nizinskih šuma panonskog mora jedinstven na Mediteranu, a u njemu uspijeva posebno cijenjena i tražena gljiva gomoljača – tartuf. Više od tri četvrtine općine Motovun smatra se širim nalazištima tartufa. Uža nalazišta su uz jugozapadnu granicu općine prema susjednoj općini Karojba.

Za istarske populacije bukve (*Fagus sylvatica*) ustanovljeno je da predstavljaju posebni ekotip, što je neobično značajno za očuvanje biodiverziteta bukve i u europskim mjerilima.

Razmjerno velike površine pokrivene su travnjacima na različitim geološkim podlogama. Travnjaci su od velikoga gospodarskoga značaja. Najrašireniji su na području šumske zajednice hrasta medunca i ostalih hrastova sa crnim grabom. Travnjaci se danas sve manje kose te ih postupno obraštavaju elementi autohtonih šumskih zajednica.

U zaštiti poljodjelskih kultura znakoviti su vjetrobrani od bagrema (*Robinia pseudacacia*) posebno u općini Motovun.

Važno je napomenuti i važnost vlažnih livada oko rijeke Mirne. Njihov gubitak bio bi nenadoknadiv u smislu biološke raznolikosti. Na njima je zabilježen močvarni okaš (*Coenonympha oedipus*), koji je uvršten među sedam najugroženijih europskih vrsta danjih leptira-1999. godine utvrđeno da živi upravo unutar obuhvata ZRP-a na tri lokaliteta: između Marušića i Šterne, pored Čepića, te u dolini rijeke Mirne uz Buzet kao i u manjim dolinama pritoka Mirne, kao što je potok Bračana.

Slika 3: Močvarni okaš (*Coenonympha oedipus*)

Biološka raznolikost podrazumijeva također evidentiranje i očuvanje zavičajnih sorti kultiviranih biljaka i pasmina udomaćenih životinja. U ovom prostoru važno je naglasiti boškarina, koji je veoma dobro uklopljen u okolnu prirodu i krajobraz.

1.1.2. Krajobraz

Krajobraz je nezaobilazna komponenta prostora, a prema tome i sve što se tiče korištenja prostora odražava se na njega. Stoga on može poslužiti kao indikator određenih povoljnih ili nepovoljnih činilaca u korištenju prostora. Svaki od tipova krajobraza obilježen je određenim specifičnostima, koje rezultiraju različitim osjetljivostima na postupke i opterećenja.

Opasnosti od jednostranog iskorištavanja prirodnih resursa istovremeno su i opasnosti koje degradiraju krajobraz.

Temeljno prirodno obilježje prostora obuhvaćenog ZRP-om odiše raznovrsnošću prirodnog pejzaža. To je kompleksni mozaik poljoprivrednih i šumskih površina sa starim, slikovitim naseljima na vrhovima brojnih brežuljaka.

Slika 4: Tipičan krajobraz unutar ZRP-a

Skladan suodnos kulturnih dobara s okolnim krajobrazom jedna je od najupečatljivijih specifičnosti ovog prostora. Grožnjan i Završje izrazito su karakteristični u ovom pogledu, dok je na primjer vizura na Kostanjicu degradirana ne ambijentalnim novogradnjama, najvjerojatnije iz razloga što naselje i nije bilo službeno zaštićeno. Sastavni dio kultiviranog krajobraza je i nasip kojim se pružala trasa uskotračne željeznice Parenzane, kao i prepoznatljive građevine koje su joj bile u funkciji (osobito željezničke postaje, tuneli i nadvožnjaci).

Slika 5: Objekti Parenzane

Posebna osobitost su pojave površinskih i podzemnih morfoloških oblika i to ponikava, jama i ponora, te terasasto oblikovane poljoprivredne površine (posebno vinograda i maslinika). Izuzetnu važnost imaju i lokve koje se nalaze na području obuhvata ZRP-a, kao i suhozidi.

1.1.3. Prirodna baština

Unutar obuhvata ZRP-a nalaze se slijedeće kategorije proglašanih dijelova prirode (temeljem Zakona o zaštiti prirode-NN 70/05), županijskog značaja:

- posebni rezervat šumske vegetacije-Motovunska šuma (Općine Motovun i Oprtalj, Grad Buzet);
- značajni krajobraz-okolina Istarskih toplica (Općina Oprtalj)

Slika 6: Istarske toplice

Na području Grada Buja i općine Grožnjan ne postoje prirodne vrijednosti proglašene aktom o zaštiti u smislu Zakona o zaštiti prirode.

1.1.4. Poljoprivreda

Glede kakvoće i pogodnosti tla za poljodjelske kulture prevladavaju tri vrste zemljišta: za ratarske kulture, za livade, te za vinograde i voćnjake. Obilježja kakvoće tla, te prevladavajuća usitnjenost i rascjepkanost zemljišta odgovara vinogradarstvu, maslinarstvu, voćarstvu (breskvici) i proizvodnji ratarskih kultura i krmnog bilja (posebno u dolini rijeke Mirne).

Terasasto oblikovan teren unutrašnjosti bujštine tradicionalno se koristi za vinogradarstvo i maslinarstvo. Uzgajaju se i krmne kulture, voćarstvo, povrtlarstvo, te pojedine vrste žitarica i uzgoj cvjetnica. Od agrocenosa u općini Motovun zastupljeni su vinogradi, maslinici, manje površine voćnjaka i vrtova, kao i prostrane ratarske površine koje se protežu uz reguliran tok rijeke Mirne i Butonige. Za bužetsku poljoprivrednu proizvodnju karakteristično je vinogradarstvo i maslinarstvo, ratarstvo, a u voćarstvu se najviše pažnje posvećuje uzgoju lješnjaka i smokava.

Slika 7: Terasasto oblikovani poljoprivredni tereni (Završje) i poljoprivredne površine (Grožnjan)

Slika 8: Poljoprivreda u dolini rijeke Mirne

1.2. Demografija

Demografska analiza područja koje je uključeno u ZRP izradit će se na bazi broja stanovnika, vitalnosti stanovništva, dinamici kretanja, nivou obrazovanja.

TEMELJNI PODACI O STANJU U PROSTORU

ŽUPANIJA ISTARSKA	površina		stanovnici						stanovi						domaćinstva			gustoća naseljenosti
			popis 1981.		popis 1991.		popis 2001.		popis 1981.		popis 1991.		popis 2001.		popis 1981.	popis 1991.	popis 2001.	
	Km2	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	Broj	St/Km2
ŽUPANIJA ukupno	2822,0	100,0	188332	100,0	204346	100,0	206344	100,0	26523	100,0	86397	100,0	102830	100,0	29158	71185	73042	72,4
Općina Oprtalj	60,67	2,15	1340	0,71	1181	0,58			519	0,76	477	0,55			451	407		19,47
Općina Motovun	33,6	1,19	1261	0,60	1098	0,50	983	0,48	-	-	425	0,50	437	0,42	-	325	304	29,27
Općina Grožnjan	69,14	2,45	830	0,44	854	0,42	785	0,38	537	0,78	397	0,46	278	0,39	308	304	292	11,35

*Gradovi Buzet i Buje nisu razmatrani jer se u područje ZRP-a uključuje samo dio područja tih Gradova

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb

Uspoređujući kretanje stanovništva uočavamo da stanovništvo Županije u razdoblju od 1981-2001. lagano raste. U istim promatranim razdobljima kretanje broja stanovnika u navedenim općinama pokazuje znatan pad. Ova pojava je sama po sebi paradoks, ali iz nje je očito da stanovništvo raste u nekim drugim dijelovima županije - na primjer u priobalju.

Promatrajući podatke Popisa stanovništva 1991. godine o migracijskim obilježjima stanovništva ZRP-a uočavamo da je veći dio ukupnog stanovništva doseljen i to uglavnom iz bivše općine Buje, Buzet i iz drugih općina a manji broj je doseljen iz inozemstva, dok manji dio ukupnog stanovništva stanuje u razmatranom području od rođenja.

Promotri li se kretanje stanovništva od 1993. do 1995. godine, ustanovit će se pad stope prirodnog kretanja te iseljavanje stanovništva.

Ustanovljeni tipovi općeg kretanja stanovništva odraz su cjelokupnoga društveno-gospodarskoga razvoja prostora, koji je imao utjecaj i na demografske procese. Tip općeg kretanja stanovništva pokazuje trend **izumiranja naselja**.

1.2.1. Dobna struktura stanovništva

Dobna struktura odražava društveno-gospodarska zbivanja i političke prilike u prošlosti, a daje temelj za razumijevanje daljnjih mogućnosti reprodukcije stanovništva i neke važne činjenice na temelju kojih je moguće planiranje gospodarskog razvoja.

Dobna struktura stanovništva **Općine Oprtalj**:

- prema popisu stanovništva 1991. godine pokazuje da je praktično polovica populacije općine u dobnoj skupini od 20-59 godina (47,4%),
- da je dobna skupina od 0-19 godina za 6% manja (22,0%) od dobne skupine u kojoj je stanovništvo starije od 60 godina (28,7%). Koeficijent starosti stanovništva Općine iznosi 1,30 što je izrazito nepovoljno.

Dobna struktura stanovništva **Općine Motovun**:

- prema popisu stanovništva 1991. godine pokazuje da je praktično polovica populacije općine u dobnoj skupini od 20-59 godina (49,3%),
- da je dobna skupina iznad 60 godina starosti neznatno brojnija (28,1%) od dobne skupine 0-19 godina (22%)

Dobna struktura stanovništva **Općine Grožnjan**:

- prema popisu stanovništva 1991. godine pokazuje da je praktično polovica populacije općine u dobnoj skupini od 20-59 godina (47%),
- da je dobna skupina iznad 60 godina starosti neznatno brojnija (29%) od dobne skupine 0-19 godina (23%)

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb

1.2.2. Gospodarska struktura – radni kontingent

Prema popisu stanovništva 1991. godine od ukupnog broja stanovnika **Općine Oprtalj** bilo je 41,12% aktivnih i čak 58,88% uzdržanih .

Primarne djelatnosti (poljodjelstvo) najslabije su zastupljene sa 23,0% aktivnog stanovništva. Slijede sekundarne djelatnosti (industrija i graditeljstvo) sa 32,5%. Aktivno stanovništvo koje obavlja djelatnost najviše je zastupljeno u tercijarnim djelatnostima (uslužne djelatnosti - ugostiteljstvo i trgovina) sa značajnih 39,86% od aktivnog stanovništva. Raspored stanovništva po djelatnostima ukazuje na njegovu gospodarsku usmjerenost prema ugostiteljstvu, trgovini, industriji i graditeljstvu, ali te se djelatnosti obavljaju većim dijelom izvan matične općine pa su dnevne migracije značajne.

Prema popisu stanovništva 1991. godine od ukupnog broja stanovnika **Općine Grožnjan** bilo je 44% aktivno stanovništvo, odnosno 373 stanovnika, od čega se 220 (26%) stanovnika bavilo poljoprivredom. Nakon 10 godina vidljiv je pad broja aktivnog stanovništva, posebno stanovništva koje se bavi poljoprivredom na 20,4%.

Nepovoljno kretanje stanovništva odraz je depopulacije područja zbog migracija uzrokovanih različitim motivima.

Prema popisu stanovništva 1991. godine od ukupnog broja stanovnika **Općine Motovun** bilo je 34,88% aktivnih i čak 62,48% uzdržanih .

Primarne djelatnosti (poljodjelstvo) najslabije su zastupljene sa 23,2% aktivnog stanovništva. Slijede sekundarne djelatnosti (industrija i graditeljstvo) u kojima je aktivno stanovništvo izjednačeno s tercijarnim djelatnostima (uslužne djelatnosti - ugostiteljstvo i trgovina) sa značajnih 36,3% . Raspored stanovništva po djelatnostima ukazuje na njegovu gospodarsku usmjerenost prema trgovini, industriji, ali te se djelatnosti obavljaju većim dijelom izvan matične općine pa su dnevne migracije značajne.

1.2.3. Obrazovna struktura stanovništva

Od ukupnog broja stanovnika **Općine Oprtalj** 19,12% stanovnika ima srednje, više i visoko obrazovanje.

Od ukupnog broja stanovnika **Općine Motovun** 21,13% stanovnika ima srednje, više i visoko obrazovanje.

Od ukupnog broja stanovnika **Općine Grožnjan** 26% stanovnika ima srednje, a 3% više i visoko obrazovanje.

To je podatak koji, ako se dopuni s prethodnim analizama, osobito analizama po sektorima djelatnosti, ukazuje na činjenicu da je brojnost aktivnih u području sekundarnih i tercijarnih djelatnosti ipak u okviru **slabo kvalificirane radne snage** koja radi izvan općine. U želji da se promjeni zastupljenost stanovništva u pojedinim grupacijama gospodarstva, te da se podigne razina usluga uslužnih djelatnosti u ZRP-u, bit će potrebno poboljšati školsku spremu stanovništva.

Područje obuhvaćeno ZRP-om karakterizira pad broja stanovnika u razdoblje 1971-1991. Depopulacija i potpuno napuštanje manjih sela i zaseoka zabilježeno je i popisom 2001.godine.

Ovakvi demografski procesi pada broja stanovnika u mreži naselja sjeverne Istre ukazuju da će budućnost mreže naselja biti neuravnotežena: izraziti rast naselja i gradova u priobalju, čak i određena pretrpanost, a stagnacija u unutrašnjosti Istre.

Stanovništvo po dobnoj strukturi spada u staro. Jedino se mehaničkim prilivom stanovništva može poboljšati opća dobna struktura stanovnika, o čemu ovisi i radni kontingent (mladi ljudi) na bazi kojeg se može planirati i pokretati gospodarski razvoj tih krajeva.

Niska obrazovna struktura stanovništva još je jedan od problema i razloga stagnacije ruralnog područja.

Dominantni tip socijalne zajednice i proizvodne jedinice u ruralnom prostoru je poljoprivredno obiteljsko gospodarstvo nedovoljno produktivno, što uvjetuje zapošljavanje u drugim djelatnostima.

Slika 9: Propadanje poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava - sela

1.3. Gospodarstvo i društvene aktivnosti

Za ocjenu gospodarskih i društvenih djelatnosti koristili su se podaci dobiveni iz prostornih planova uređenja Općina Motovun, Oprtalj i Grožnjan (radni materijal), kao i podaci iz županijskoga plana.

Od početka devedesetih godina, uslijed političkih i gospodarskih promjena, došlo je do propadanja ili zaostajanja dotadašnjih poduzeća i otvaranja novih. U svakoj od gospodarskih djelatnosti došlo je do povećanja broja novih tvrtki. Najveći broj nastao je u djelatnosti trgovine, industrije, građevinarstva i novčanih usluga.

Industrija je slabo razvijena na području ZRP-a.

Obrtništvo ima dugu tradiciju. Obrti su se razvijali prema potrebama pojedinih gospodarskih grana i stanovništva. Temeljna obilježja politike ranijeg sustava prema obrtništvo odnosila su se na ograničavanje razvoja privatne djelatnosti fiskalnim i drugim nepoticačnim mjerama gospodarske politike. Ono je bilo na rubu društvenog i gospodarskog interesa. Posljedice toga još se osjećaju, ali danas se obrtništvo treba nametnuti kao snažan gospodarski i financijski čimbenik ukupne gospodarske stabilizacije sa raznovrsnim proizvodima i uslugama, ono mora biti poticaj novog proizvodnog i uslužnog zapošljavanja.

Poljodjelstvo u smislu osnovne gospodarske djelatnosti nije jako razvijeno iako oranice zauzimaju veći dio površine ZRP-a. Već nekoliko desetljeća razvoj poljodjelstva obilježava napuštanje obradivih površina. Napuštaju se dijelom površine na kojima nema uvjeta za razvoj intenzivne proizvodnje, ali i proizvodno uporabive površine zbog odlaska poljoprivrednika ili zbog toga što se smanjilo zanimanje za poljodjelsku proizvodnju. Osim smanjenja obradivih površina sve je veća pojava neobrađenih oranica. One se još uvijek vode kao obradivo tlo (oranice), ali se stvarno ne obrađuju i na njima se ne proizvodi. Broj aktivnog poljodjelskoga stanovništva se iz više razloga dugi niz godina smanjuje.

Većina zaposlenog stanovništva u industriji i drugim djelatnostima bavi se i poljodjelstvom kao dopunskom djelatnošću. Osnovno obilježje poljodjelskih gospodarstava je usitnjenost posjeda i njihova rascjepkanost. Na području ZRP-a najrazvijenija je vinogradarska, maslinarska, voćarska, ratarska i povrtlarska proizvodnja.

Poljodjelstvo i obrt trebali bi biti značajniji nositelj razvoja. Iako šume zauzimaju znatnu površinu ZRP-a, učinci od gospodarenja šumom nisu osobiti.

Istru, pa tako i područje ZRP-a čine privlačnom turističkom destinacijom brojni kulturno-povijesni spomenici i manifestacije, svojstveni pojedinim mjestima. U zadnje vrijeme sve učestalija je kvalitetna gastronomska ponuda s izvorno istarskim jelima i vinima. Turizam je ipak slabo razvijena djelatnost u odnosu na mogućnosti, posebice mogućnosti seoskoga i kulturnoga turizma.

U okviru mogućnosti **gospodarska politika** treba biti trajna i usmjeravajuća odrednica razvoja. Njezin je pravi smisao u tome da potiče i ne ometa ni nacionalni, ni regionalni, niti lokalni razvoj.

Poljodjelstvo je neodgovarajuće organizirano, rascjepkano s usitnjenim posjedima i tržišno je neprilagođeno.

Sekundarne i tercijarne djelatnosti su najzastupljenije. Međutim stanovnici većinom nisu zaposleni na prostoru mjesta stanovanja već izvan njega.

Uzimajući u obzir i podatke o rasporedu građevina središnjeg i društvenog značaja u naseljima unutar ZRP-a činjenica je da su slabo opremljena funkcijama središnjeg i društvenog značaja.

Sustav društvenih djelatnosti razvijen je sukladno razini razvijenosti cijelog područja ZRP-a. Postojeća mreža društvenih djelatnosti smještena je u većim naseljima (općinskim sjedištima).

Navedeno ukazuje na potrebu ozbiljnoga pristupa problemu gospodarskoga razvoja, na potrebu iznalaženja mjera za poboljšanje gospodarske strukture, stvaranje uvjeta za ubrzani gospodarski i sveukupni razvoj i napredak i time povećati broj zaposlenih, zaustaviti depopulaciju i omogućiti bolji standard življenja u ruralnom području. Može se zaključiti da je trenutna gospodarska struktura te cjelokupna gospodarska situacija u ZRP-u nepovoljna i ne osigurava perspektivni razvoj bez znatnijih ulaganja.

1.4. Struktura naselja

Prepoznatljiva struktura naselja unutar ZRP-a nastajala je stotinama godina, u pravilu na vrhovima brežuljaka, prilagođena terenu i zahtjevima tradicijske poljodjelske proizvodnje, poštujući mjerilo ambijenta u kojem se nalazi. Vizure koje se pružaju na ta naselja čine skladnu cjelinu s okolinom. Naselja su zbijena, svako ima vlastitu unutrašnju urbanu matricu koju često čini samo nekoliko stambenih građevina i po koja štala. U novije vrijeme pod utjecajem načina života u gradu stanovnici ruralnih područja mijenjaju način života i time svoje prioritete podređuju urbanim vrijednostima. Izgradnja zaselaka zamjenjuje se izgradnjom na većim površinama u blizini jačih prometnica.

Po tipologiji naselja u području ZRP-a spadaju u naselja:

- II. ranga (Motovun ,Oprtalj, Grožnjan,)—to su općinska središta s četiri ili pet osnovnih gradskih funkcija (škola, ambulanta, pošta uprava i trgovina). Ova naselja čine sponu između lokalnih središta koja opslužuju mrežu ruralnih naselja u svojoj okolini te na taj način doprinose kvaliteti življenja u unutrašnjosti Istre.
- I. ranga i nultog ranga - to su sva ona naselja koja imaju tri gradske funkcije i manje, a neka nemaju ni jednu

Postojanje određenih gradskih funkcija u naseljima direktan je indikator demografske i gospodarske vitalnosti nekog područja.

Slika 10: Završje – tipična struktura i prepoznatljiva silueta naselja ZRP-a

1.5. Urbanizacija ruralnog područja

Veliki dio danas utvrđenih građevinskih područja zapravo je okvir "mrtvih naselja", odnosno naselja bez stalnih stanovnika (u svakom se slučaju može govoriti o preko 200 takvih praznih ljuski), a još 111 statističkih naselja se nalazi u fazi intenzivnog odumiranja te se temeljem postojećih trendova može zaključiti da će oko 2015.g. u Istarskoj županiji postojati cca 400 praznih naselja, odnosno građevinskih cjelina.

Osim utvrđivanja građevinskog područja „mrtvih naselja“, uočen je problem neracionalnog širenja građevinskog područja u selima i zaseocima zbog njihove atraktivnosti za povremeni odmor. Površina izgrađenog dijela manja je i po pet puta u odnosu na neizgrađeni na štetu obradivog tla. Neproporcionalnim i neracionalnim širenjem građevinskog područja takvih malih sela i zaseoka osim što se troši vrijedno obradivo tlo, gubi se osnovna fizionomija naselja, narušavaju se prirodne i kulturne vrijednosti i gube se tradicijske vrijednosti kraja. Naseljavaju se privremeni stanovnici koji ne doprinose razvoju, već dodatno opterećuju i ovako slabu ili nikakvu infrastrukturnu mrežu (elektrika, voda, kanalizacija, telekomunikacije). Poseban problem u prostoru postaje promet. Kolne prometnice nisu dimenzionirane za promet koji se planira u tom području. Disperzija naselja i zaseoka otežava i poskupljuje izgradnju infrastrukture i kvalitetnih prometnica. U pravilu to su naselja s malim brojem stanovnika, s jednom ili nijednom centralnom funkcijom (to je obično trgovina).

Slika 11: Raštrkanost naselja unutar ZRP-a (općina Grožnjan) – otežavajuća okolnost za komunalno opremanje, ali i specifičnost na bazi koje treba graditi prepoznatljiv turistički „proizvod“

1.6. Infrastruktura

U analizi procesa urbanizacije potrebno je naglasiti da veliki broj i raspršenost naselja i njihovih izdvojenih dijelova i nadalje bitno utječu na nizak stupanj izgrađenosti, a samim time i na nizak stupanj komunalne opremljenosti tih područja, što je međutim, činjenica koja se neće promijeniti u kratkom vremenu i bez izuzetno velikih ulaganja.

Postojeća izgrađena infrastruktura u većini naselja je: vodovodna mreža pitke vode, električna i telefon, ali što se tiče kapaciteta nije zadovoljavajuća. Prometno su naselja povezana s većim centrima, uglavnom uskim postojećim nerazvrstanim putovima, koji su često i makadamski. Naselja nemaju izgrađenu mrežu odvodnje otpadnih voda.

Slika 12: Uske, nerazvrstane ceste i makadamski putovi do sela

1.7 Kulturna baština

Značajno ishodište za gospodarski i kulturni razvitak treba imati i kulturno-povijesno naslijeđe. Prostor obuhvaćen ZRP-om ili u njegovoj neposrednoj granici izuzetno je bogat i raznolikom kulturnom baštinom.

Najveći dio prostora **Općine Opatalj** vrednovan je kao područje kulturnoga krajolika, osobito dijelovi prostora koji se vide iz Motovuna i iz kojih se vidi Motovun, a to su područja na padinama prema dolini Mirne i oko Opatlja. Registrirana kulturna dobra u općini su: Crkva sv. BDM Sniježne, Župna crkva Sv. Trojstva (Čepić); urbanistička cjelina Opatalj, Kapela sc. Jelene i Kapela sv. Roka, Kapela sv. Marije, toklarija-pogon za preradu maslina u Opatlju. Preventivno zaštićena kulturna dobra su: u naselju Kalegarići - fragmenti antičkog poda, u Opatlju – arheološki lokalitet Pećina Laganiši.

Grad Buje- zaštićena nepokretna kulturna dobra su: urbanistička cjelina grada Buja, gradski fortifikacijski sustav Buja, kultivirani krajolik humka akropolskog naselja Buje, arheološko nalazište na lokalitetu Sv. Margareta, uz zgradu Gimnazije, hidroarheološka zona od granice Slovenije do Umaga.

Grad Buzet- registrirani spomenici kulture su: urbane cjeline-Buzet (prapovijesna gradina Pinquentum autohtonih Histra okružena bedemom), Hum, Roč; poluurbane cjeline - Sovinjak; ruralne cjeline-Vrh, Marčenigla, Kotli; arheološki lokalitet-Buzet; pojedinačni spomenici- Župna crkva Uznesenja Marijina u Buzetu, Kapela Sv. Ane u Buzetu, Crkva Sv. Jurja u Buzetu, Crkva Sv. Jerolima u Humu, Crkva Sv. Roka u Roču, crkva Sv. Duha u Štrpedu, crkva Sv. Trojstva u Račicama, kaštel Pietrapelosa (Kosmati kaštel)

Općina Motovun- registrirana kulturna dobra na području općine Motovun su: urbanistička cjelina Motovun, crkva Sv. Stjepana u Motovunu, te u Rakotulama kapela sv. Nikole. Preventivno zaštićena kulturna dobra u naselju Motovun je crkva sv. Marije od vrata (drveni retabl majstora Paola Campese).

Općina Grožnjan-zaštićena kulturna dobra su:

Urbanističke cjeline: Grožnjan, Završje; Kapela Sv. Jurja, Stancija Silić, Čirkoti, crkva sv. Prima i Felicijana

1.8. Nepovoljni procesi koji se dešavaju unutar obuhvata ZRP-a

❖ Raspršen način izgradnje

Najznačajniji problem je raspršen način izgradnje, osobito na vizualno istaknutim mjestima. Neprimjerenom i stihijskom izgradnjom i širenjem naselja osiromašuje se krajobrazna i biološka raznolikost istarskog poluotoka. To osobito vrijedi za vizure s ceste. Dolazi do neravnomjerne, jednolične i ambijentalno neusklađene urbanizacije prostora.

❖ Depopulacija

Broj aktivnog stanovništva se iz više razloga dugi niz godina smanjuje. U unutrašnjoj, kontinentalnoj, pretežno ruralnoj Istri, znatan broj naselja je zabilježio pad stanovništva, a od onih koji su pod udarom snažne depopulacije, gotovo sva se nalaze u ovom prostoru.

Prostor obuhvaćen ZRP-om karakteriziraju slijedeća obilježja i procesi: ovo je prostor emigracije i snažnih dnevnih/tjednih radnih migracija, u jednom značajnom broju sela i zaselaka dominira starije i staro stanovništvo. Najstarije stanovništvo u prosjeku bilježi se u općinama Oprtalj, Grožnjan i Motovun (koeficijent starosti 1.21-1.40).

Obrazovna struktura radno sposobnih stanovnika spada u slabo kvalificiranu radnu snagu.

❖ Erozija

Prekomjerno smanjivanje šumskoga pokrova, skidanje biljnoga pokrova sa strmih zemljišta, te način obrade tla dovode do poremećaja biološke ravnoteže što izaziva negativne promjene u ekološkom sustavu. Takva područja tada su izložena pojačanoj eroziji koja predstavlja ozbiljan problem. Ispiranjem biološki vrijednih površinskih slojeva tla na strmijim brežuljkastim dijelovima i njegovim taloženjem u dolinama zamuljuju se korita potoka čime se stvaraju mogućnosti bujica i odnošenja plodnog tla. Isprana površina tla, lišena humusnoga sloja, postaje nepovoljna za poljodjelsko korištenje.

❖ Napuštanje i zaraštavanje poljoprivrednih površina, usitnjenost posjeda i rascjepkanost

Već nekoliko desetljeća razvoj poljodjelstva obilježeno je napuštanjem obradivih površina. Napuštaju se dijelom površine na kojima nema uvjeta za razvoj intenzivne proizvodnje, ali i proizvodno uporabne površine zbog odlaska poljoprivrednika ili zbog toga što se smanjilo zanimanje za poljodjelsku proizvodnju. Osim smanjenja obradivih površina, sve je veća pojava i neobrađenih oranica. One se još uvijek vode kao obradivo tlo (oranice), ali se stvarno ne obrađuju i na njima se ne proizvodi. Još jedan negativan trend u poljodjelstvu očituje se u rascjepkanosti i usitnjenosti poljoprivrednog zemljišta.

❖ Zaraštavanje travnjačkih površina, te isušivanje močvarnih staništa

Za razliku od minulih stoljeća, posljednjih decenija odvija se proces zaraštavanja travnjaka, vrijednih baza biološke raznolikosti. Navedeni proces dešava se najviše iz dva razloga: stoke je sve manje, prvenstveno ovaca i koza, a ostali energenti su u velikoj mjeri zamijenili ogrjevno drvo.

2. CILJEVI I SMJERNICE

2.1. Prirodna baština

Očuvanje karakterističnih krajobraznih cjelina provoditi na način da se površinama travnjaka unutar istih gospodari putem ispaše, režimom košnje prilagođenoj određenom tipu travnjaka. Ekstenzivno korištenje travnjaka kao livada košanica ili pašnjaka, te općenito ugroženih tipova travnjaka treba poticati.

Smanjiti trend gubitka površina i raznolikosti doprirodnih i poluprirodnih travnjaka, kao vrijednih antropogenih staništa vrlo bogatih biološkom raznolikošću.

Uspostaviti što gušću mrežu očuvanih biotopa i međusobnih koridora. U svim gradnjama potrebno je izbjegavati presjecanje ključnih staništa, te je potrebno osigurati prijelaze i prolaze za faunu.

Izvršiti inventarizaciju lokvi i vlažnih staništa (popisati ih i vrednovati). Očuvati postojeće prirodne vodene i vlažne ekosustave.

Izraditi akcijski plan zaštite močvarnih livada Istre uz granicu prema Republici Sloveniji-leptir močvarni okaš.

Donijeti Odluke o zaštiti (temeljem Zakona o zaštiti prirode) za dijelove prirode županijskog, gradskog i općinskog značaja sukladno PPIŽ-e i PPUO/G za slijedeća područja u:

Općini Opatalj:

- posebnog rezervata šumske vegetacije-bukove šume na flišnom dijelu kod naselja Šegalini
- posebnog botaničkog rezervata-prirodni travnjaci na području Gradinje-Žnidarići
- značajnog krajobraza: flišni dio od Kaštela do Čepića, okoliš povijesne cjeline Opatalj i Zrenj

Gradu Buje:

- posebnog botaničkog rezervata- značajnije površine prirodnih travnjaka na području Buja, Bibala, Kremenja i Volpije,
- botaničkog spomenika prirode: zeleni hrast kod sela Markovca
- značajni krajobraz: - flišni dio od Kaštela do Čepića (Bujski Kras), okoliš povijesnih cjelina: Buje, Kaštel, Momjan
- park šuma: Kanedo kod Markovca

Gradu Buzetu:

- Značajnog krajobraza - dio doline rijeke Mirne od Pračane do Mandalenčići, okoliš starih gradova Buzeta, Roča, Huma, Kotli, Kaštela u Škuljarima, dio šireg područja Učke
- Geološkog spomenika prirode - rudnik "Minjera"
- Staništa leptira močvarnog okaša

Općini Motovun:

- značajnog krajobraza-Motovunska šuma-proširenje.

Općini Grožnjan:

- posebnog rezervata šumske vegetacije-šuma bukve i pitomog kestena kod sela Vrnjak, Motovunska šuma-proširenje
- značajnog krajobraza-dio krajobraza bujskog krasa od Kaštela do Čepića, dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne ispod Nove Vasi, okoliše povijesnih cjelina-Grožnjan, Kostanjica, Završje, te šuma Kornarija-Marušići
- geomorfološkog spomenika prirode-Martineška jama kod Filarije
- spomenika prirode (općinskog značaja)-skupina stabala na samom ulazu u Grožnjan(dva stabla ginka, dva stabla koprivića, te tri stabla cedra)

Sukladno mišljenju Nature Histrice, moguće je uvesti i novu kategoriju zaštite-regionalni park. Prilikom izrade i usvajanja PPIŽ ove kategorije zaštite nije bilo, jer je ona unesena kao nova kategorija u Zakon o zaštiti prirode iz 2005. godine. Regionalni park „Mirna“ obuhvaćao bi postojeća zaštićena područja-značajni krajobraz Istarske toplice i posebni rezervat šumske vegetacije Motovunsku šumu, te područja koja su predviđena za zaštitu (posebni botanički rezervat Gradinje-Šorgi, značajni krajobraz Mirna), uz dodatak vlažnih staništa u dolini potoka Bračane.

Donijeti planove upravljanja za zaštićena područja.

Očuvati postojeću genetsku raznolikost zavičajnih i ugroženih pasmina domaćih životinja i kultiviranih biljaka, svim prikladnim metodama konzervacije, te provesti inventarizaciju zavičajnih i udomaćenih svojti. Izraditi akcijske planove za: zaštitu boškarina i istarske ovce.

2.2. Krajobraz

Naročitu pažnju treba posvetiti usklađivanju krajobraza i izgradnje naselja. Niz malih ruralnih naselja u obuhvatu ZRP-a ukazuju na vještinu pučkog graditelja koji je harmonično živio s prirodom. Naselje i poljoprivredne površine (u vrtačama, valama) koje ga okružuju čine jedinstvenu harmoničnu cjelinu. Uspostavljanjem punog suglasja između arhitekture i krajolika ostvaruje se preduvjet kvalitetne arhitekture, skladnog izgrađivanja naselja i unapređenja fizionomije pejzaža.

Uvažavajući načela Akcijskog plana biološke i krajobrazne raznolikosti treba mjerama i odredbama štiti :

- krajolik doline vodotoka Butoniga s pojasom šuma i livada kao osobito vrijedan prirodan krajolik
- krajolik doline potoka Krvar, kultivirani krajolik brežuljkastih predjela sa starim naseljima (Motovun, Kaldir i sl.)

Konzervatorske smjernice određuju Buje, a gotovo u cijelosti Momjan i Kaštel iznad Dragonje kao skladni suodnos kulturnih dobara s okolnim krajolikom, te brojna povijesna sela i osamljene crkve, smještene povrh uzvisina na čijim se padinama prostiru vinogradi. Odgovornost na očuvanju ovog fenomena kultiviranog krajobraza, daleko više nego što je to drugdje slučaj, počiva na urbanističkom planiranju. Puni integritet ovog tipa spomenika naglašenih pejzažnih vrijednosti može nepovratno narušiti samo jedna glomazna novogradnja koja će se nametnuti u njegovim vizurama.

PPU Općine Grožnjan (prijedlog za II prethodnu raspravu) daje prijedlog da se onemogući bilo kakva nova gradnja u Biloslavcima i ostalim zaselcima na eksponiranom položaju na padini sjeverno od doline Mirne, Kostanjica, Grožnjan, Završje, Kuberton, Vrnjak.

Dominantni lokaliteti značajni su vidikovci, pa stoga ove lokalitete i njihov okoliš treba poštediti od izgradnje, bilo koje namjene, a uređajnim radovima u šumskim sastojinama, u neposrednoj blizini, osigurati trajnu vrijednost ovih lokaliteta za osnovnu svrhu.

Svim prikladnim metodama osigurati očuvanje postojeće krajobrazne raznolikosti, koja oslikava sveukupnu prirodnu i kulturnu baštinu Istarske županije. Potrebno je izraditi akcijske planove za zaštitu pojedinih veoma vrijednih krajobraza. Potrebno je načiniti detaljnu valorizaciju bioloških, geoloških i kulturnih svojstava pojedinih tipova krajobraza, te estetskih značajki koje proizlaze iz njihova međudjelovanja.

2.3. Poljoprivreda

Osnovni cilj u zaštiti poljoprivrednih resursa je ograničenje daljnje nekontrolirane urbanizacije poljoprivrednog zemljišta. Potrebno je primijeniti odgovarajuće tradicijske i autohtone načine korištenja tala. Primarni ciljevi su:

- prelazak s konvencionalne na tradicionalnu obradu tla
- usmjeravati i poticati proizvodnju zdrave hrane
- selektivno stimulirati određene proizvodnje značajne za područja obuhvaćena ZRP-om
- smanjiti upotrebu pesticida i umjetnih gnojiva, a gdje je god to moguće poticati biološko poljodjelstvo
- apsolutno izbjegavati primjenu genetski modificiranog sadnog materijala, sjemenja i stočne hrane
- razvijati ekološku poljoprivredu i osigurati prirodni biljni sastav agrofitecenoza
- obnoviti i poticati razvoj sela na ekološki prihvatljivijim oblicima poljoprivredne proizvodnje
- radi očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti na oranicama treba čuvati rubne dijelove staništa: živice, pojedinačna stabla, skupine stabala, lokve, bare i livadne pojaseve
- obnavljati živice i suhozide između oranica
- poboljšati kakvoću tla i pratiti stanje tla
- povezati poljoprivrednu proizvodnju na agroturističke komplekse s ciljem ponude što većih količina svježih proizvoda.
 - u postojeće vinograde uvoditi postepeno kvalitetnije sorte: malvaziju, žuti muškati, pinot bijeli, teran, merlot ili borgonju (umjesto starih sorti)
 - primijeniti nove načine rezidbe, povećati međuredni razmak, primijeniti suvremenu zaštitu za postizanje kvalitetnijeg grožđa, a time i vina, jer jedino kvalitetan proizvod može konkurirati na tržištu.
 - potrebno je izgraditi suvremenije prerađivačke pogone
 - voćarstvo treba planirati tako da se ono temelji na tradicionalnim kulturama za koje postoje prirodni uvjeti. Od tradicionalnih kultura zainteresiranim proizvođačima omogućiti sadnju lješnjaka, smokava, te ranih vrsta trešanja, s time da se osigura tržište, odnosno prerađivački kapaciteti
 - nastaviti sa obnovom maslinika te sadnjom novih nasada
 - nakon usvajanja Strategije ruralnog razvoja Istarske županije preuzeti konkretnije mjere i smjernice razvoja ruralnog prostora

Prilikom okrupnjavanja poljoprivrednih površina očuvati mrežu prirodnih i poluprirodnih staništa koja nisu zanimljiva s proizvodnog stajališta, posebno uz rubove monokulturnih površina, uz ceste puteve i kanale.

2.4. Demografija

U cilju zadržavanja stanovništva na vlastitim gospodarstvima i oživljavanju gospodarstva, podizanja standarda života i rada unutar ZRP-a potrebno je:

- zaustaviti degradaciju malih seoskih gospodarstava i depopulaciju vrijednih agrarnih prostora te poticati povećanje zemljišnog posjeda,
- bolje iskorištavati postojeće te privoditi svrsi do sada neobrađene i zapuštene obradive površine,
- selektivno stimulirati određene proizvodnje i razvitak poljodjelstva u određenim područjima uz donošenje nekih prioritarnih mjera i stimulacija,
- omogućiti razvoj poslovnih djelatnosti na principu održivog razvoja, potičući oživljavanje starih obrta
- osigurati javne i društvene sadržaje unutar naselja (škola, vrtić, trgovina i sl.) u skladu s veličinom naselja
- omogućiti izgradnju infrastrukture u skladu s kapacitetima i potrebama naselja

2.5. Smjernice iz drugih dokumenata

Strategija prostornog uređenja RH

Osnova za formiranje ZRP-a:

Očuvanje kakvoće prostora, uvažavanje prostorno – ekoloških i socio – kulturnih činitelja, unapređenje posebnosti ukupne turističke ponude, uključivanje kulturno – povijesne baštine u turističku ponudu, unapređenje i obogaćivanje raznolikosti ponude.

Građevinska područja reducirati na stvarno potrebne površine.

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (1999.)

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske ističu se temeljni ciljevi i usmjerenja prostornog razvoja. Potrebno je:

- Osnažiti prostorno-razvojnu strukturu države, uvažavanjem prostorno-funkcionalnih i morfoloških cjelina, mreže naselja i prometno-razvojnih pojaseva te razmještaja resursa. Potrebno je uspostaviti policentričan model prostornoga razvitka (prednost se daje srednjim i malim gradovima) te poticati razvoj središnjih naselja. Uvjete života treba unaprijediti vrsnim unutarnjim ustrojem naselja.
- Povećati vrijednost i kakvoću prostora i okoliša, a razvojne ciljeve prilagoditi značajkama prostora, uz isključenje negativnih utjecaja na prostor i okoliš. Nužan je pozoran izbor razvojnih programa i tehnologija, koji će očuvati vrsnoću prostora i okoliša, a razvoj planirati u granicama prihvatljivog opterećenja prostora te dosljednim provođenjem načela održivoga razvitka.
- Razumno koristiti i zaštititi nacionalna dobra. Svrhovito korištenje i namjenu prostora treba temeljiti na stručnim i znanstvenim temeljima i cjelovitom uvidu u značajke prostora, a usklađeno s europskim kriterijima-standardima, osobito za zaštitu prirodnih resursa i okoliša. Potrebno je uspostaviti ravnotežu izgrađenih i pretežito prirodnih područja, te osigurati svrhovito korištenje izvora (resursa) i to poglavito: 1. Racionalnim korištenjem prostora za izgradnju, očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kakvoće poljodjelskog i šumskog zemljišta (spriječiti usitnjavanje i osigurati krajobraznu cjelovitost) i 2. Zaštitom vrijednosti prostora, vrijednih prirodnih i stvorenih izvora, očuvanjem biološke raznolikosti te osobito pozornim korištenjem izvora koji sve više nedostaju ili su sve više ugroženi (čista tla, pitka voda, šumske zajednice).
- Uvažavati obilježja i osobitosti područja, prirodnu cjelovitost, ekološku osjetljivost, razvijenost i ograničenost infrastrukture, turističku atraktivnost i druge srodne značajke prostora.
- Razvijati infrastrukturne sustave u skladu s razvojnim potrebama i europskim mjerilima.
- Osigurati učinkovitost sustava prostornog uređenja, osobito u skladu s novim svjetonazorom u korištenju prostora.
- Usmjeriti prostorno-razvojne prioritete prvenstveno poboljšavajući učinkovitost u okvirima već izgrađenog i korištenog prostora.
- Pokretati nove programe gospodarskih aktivnosti poradi poboljšanja kakvoće života na svim, osobito depopulacijskim područjima.

Master plan Istarske županije

Clusteri, kao temeljne jedinice planiranja definirane Master planom su turistička subpodručja ili mikro destinacije u sklopu jedne turističke regije, koja imaju slična turistička obilježja. Cluster predstavlja dinamičnu koncentraciju i kombinaciju turističkih atrakcija, infrastrukture,

opreme, usluga, poslova, ljudi itd. u zatvorenim zemljopisnim područjima u kojima se razvija određeno turističko iskustvo. Područje određeno ZRP-om nalazi se u sjevernom dijelu clustera unutrašnjosti Istre.

Slika 13: Cluster unutrašnjosti Istre, definiran Master planom Istre

Cluster «Unutrašnjost Istre»

Unutrašnjost Istre pravi je raj za one koji svoj odmor žele provesti u autohtonom ugođaju povratkom na tradicionalni i zdrav način života. Gast koji će boraviti na tom području drži do sačuvanog tradicionalnog načina života, uživa u istarskoj kulturi, gastronomiji i prirodi, a posebno su mu od interesa tradicija i običaji, povijest kraja, autentičan istarski ruralni način života i sačuvan okoliš. Raduje ga i opušta osjećaj otkrivanja i istraživanja nove destinacije. U ponudi se cilja na skupine koje prepoznaju vrijednosti kraja, opušteno i mirno, obzirno prema prirodi. Kao simboli cjelokupnog identiteta u tom smislu izdvojeni su kašteli, gradske zidine, crkveni tornjevi na vrhovima brežuljaka i vinogradi i kao takvi mogu se promovirati kao brand clustera.

U skladu sa smjernicama Master plana područje ZRP-a pogodno je za razvoj turizma i to na principu različite ponude u odnosu na ponudu u priobalju koja se mora temeljiti na očuvanju prirodne, kulturne i tradicionalne baštine.

2.6. Smjernice za izradu i provedbu prostornih planova unutar ZRP-a

Smjernice za izradu i provedbu prostornih planova unutar ZRP-a jesu:

- zaštita i očuvanje tradicijskih vrijednosti
- zaštita i očuvanje karakterističnih prirodnih i morfoloških vrijednosti
- zaštita vizualnog i prostornog identiteta manjih sela i zaseoka
- u većim naseljima povećavati gustoću izgrađenosti i poticati gradsku strukturu izgradnje
- planirati nova izdvojena građevinska područja (van naselja) poslovne i turističke namjene, na principu održivog razvoja
- lokacija novog izdvojenog građevinskog područja poslovne namjene ne smije biti uz postojeće naselje, ne može biti na obroncima brežuljaka, veličina građevinskog područja mora biti sukladna s veličinom okolnih postojećih građevinskih područja naselja i zaseoka, struktura poslovnih zona mora biti u skladu s okolnom izgradnjom – poštivati mjerilo ambijenta
- ne planirati nova građevinska područja naselja, niti ih međusobno povezivati
- veličina građevinske parcele mora biti u skladu sa zatečenom morfologijom građevina u samom naselju
- poticati rekonstrukciju napuštenih ruševnih zgrada
- odrediti prioritete izgradnje – I. faza - izgradnja u postojećem izgrađenom dijelu naselja (interpolacije i rekonstrukcije), II. Faza – nova gradnja unutar naselja, III. Faza – širenje naselja
- mora se poštivati zatečena silueta naselja, što znači da visina građevina (novih ili rekonstruiranih) ne smije izlaziti iz zamišljene linije postojeće siluete naselja
- ne dozvoliti gradnju na plodnim obradivim površinama
- ne dozvoliti izgradnju na obroncima brežuljaka
- sačuvati vizure iz naselja i na naselje
- očuvanje naslijeđenih struktura povijesnih naselja
- integraciju gospodarskih, kulturnih, krajobraznih i demografskih resursa ruralnih područja Istarske županije u marketinški prepoznatljive, financijski stabilne i administrativno upravljive sustave
- veličinu građevinskog područja, odnosno rast građevinskih područja naselja dimenzionirati prema odredbama za provođenje PPIŽ-a sukladno projekcijama demografskog rasta, razini centraliteta naselja, postignutom stupnju izgrađenosti i infrastrukturnoj opremljenosti građevinskih područja i postignutoj gustoći naseljenosti, odnosno bruto gustoći stanovanja.
- za kompleks naselja bez izraženog stupnja centraliteta, odnosno bez središnjih funkcija, i manjih sela i zaseoka, potrebno je posebnim sustavom mjera korištenja prostora omogućiti racionalno građenje mješovitih stambeno-gospodarskih objekata, a sukladno mjerama očuvanja osnovnih prirodnih resursa i identiteta
Posebno za sela i zaseoke ograničava se širenje građevinskog područja i to tako da neizgrađeni dio građevinskog područja ne prelazi svojom veličinom polovicu izgrađenog dijela, i nivou infrastrukturne opremljenosti, odnosno mogućnosti opremanja
- razvoj građevinskih područja temeljiti prvenstveno na prostorno planskoj dokumentaciji utvrđenoj propisima
- sve vrste građevina mora se integrirati u prirodne i kulturne vrijednosti kraja u kojem se nalaze
- unutar ZRP-a može se graditi samo na uređenoj građevinskoj čestici (pristup, parkirališta, dovod i odvod vode, električna)
- smanjivanje i sprečavanje nenamjenskog korištenja prirodnih resursa, a posebno šuma, poljoprivrednog zemljišta visokog boniteta, podzemnih voda
- radikalno sankcioniranje i suzbijanje bespravne izgradnje, posebno u područjima očuvanih krajobraznih vrijednosti u ruralnim područjima
- sanacija devastiranih površina, posebno eksploatacijskih polja i divljih odlagališta otpada prenamjenom u trajne oblike korištenja (turizam, poslovne zone, rekreacija)

- prostornim planom Istarske županije mora se odrediti položaj, veličina i vrsta poslovnih, ugostiteljsko-turističkih zona i kapaciteta te osnovni urbanističko-tehnički uvjeti za građevine
 - kriteriji za širenje građevinskih područja sela i zaseoka unutar ZRP-a određuje se PPIŽ-om
 - naselja koja su ostala bez stanovnika ili većim dijelom su nenastanjena, mogu se prenamijeniti u turističku namjenu
 - granica ZRP-a određuje se PPIŽ-om
 - određuje se obaveza izrade studije prostornih mogućnosti sela i zaseoka unutar ZRP-a
- Unutar ZRP-a ne može se graditi građevine namijenjene za proizvodnju koja nije funkcionalno vezana za ruralno područje.

2.7. Ciljevi unapređenja infrastrukturnog sustava naselja

Ciljevi unapređenja infrastrukturnog sustava naselja su slijedeći:

- osiguranje ujednačenog komunalnog standarda za sve gospodarske subjekte i stanovništvo naselja,
- uvođenje posebnih mjera komunalne politike za dijelove naselja s povlaštenim uvjetima izgradnje (revitalizacija - naseljavanje) i za dijelove naselja osobitih lokacijskih pogodnosti
- praćenje promjena i usmjeravanje promjena namjene izgrađenih dijelova naselja po načelu minimalnih dodatnih infrastrukturnih zahvata,
- prioritarno rješavanje prometa u mirovanju utvrđivanjem obveza osiguranja parkirnog i garažnog prostora na vlastitom zemljištu

2.8. Kulturna baština

Zaštita graditeljske baštine na nivou Republike Hrvatske temelji se na organiziranoj brizi države i stručnih institucija. Stručna načela, uz Rezoluciju o obnovi hrvatske kulturne baštine, temelj su zaštite kulturne baštine, a osnovni ciljevi koji proizlaze iz njih su:

uspostavljanje cjelovitog i usklađenog pravnog sustava zaštite integralnih prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora, neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine, izgradnja informatičko dokumentacijskog sustava povezanog sa srodnim sustavima u zemlji i svijetu, zaštita arheoloških zona i lokaliteta, revizija postojećih konzervatorskih studija, uspostava uravnoteženog odnosa izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava, suradnja stručnih organizacija za zaštitu kulturne baštine sa nositeljima izrade dokumenata prostornog uređenja, intenzivna suradnja sa specijaliziranim međunarodnim vladinim organizacijama i zajednicama, nevladinim organizacijama i udrugama te suradnja s konzervatorskim službama drugih zemalja.

Na županijskom nivou potrebno je s osobitom pozornošću pristupiti planiranju građevnih područja kako ne bi došlo do narušavanja kvalitetnih prostornih odnosa, uz očuvanje vrijednih vizura na sela. Za građevine najveće kulturno-povijesne vrijednosti potrebno je provesti konzervatorsko-restauratorska istraživanja prije bilo kakvih zahvata. Za sva naselja s očuvanom povijesnom građevnom ustrojbom potrebno je provesti detaljnu inventarizaciju svih vrijednosti naselja (prostornih i graditeljskih) temeljem kojih će se odrediti smjernice za potrebne i moguće zahvate u naseljima i na pojedinačnim zgradama.

Zastaviti procese rušenja objekata tradicionalne arhitekture van zaštićenih područja.

Temeljem stručne valorizacije omogućiti adaptacije, rekonstrukcije i revitalizacije postojećih objekata graditeljske baštine, u skladu sa posebnim uvjetima.

Potrebno je donijeti rješenja o zaštiti za slijedeću evidentiranu kulturnu baštinu:

Grad Buje-evidentirana nepokretna kulturna dobra: poluurbana i ruralna cjelina Momjan, kultivirani krajolik humka akropolskog naselja Momjan, akropolskog naselja Kaštel, ruralne

cjeline: Bibali, Brda, Brešani, Brič, Bucaji, Buroli, Dramac, Gamboci, Kontarini, Kaštel iznad Dragonje, Krasica, Kremenje, Kršete, Kućibreg, Lalovići, Lozari, Ljubljanija, Marušići, Merišće, Montrin, Oskoruš, Paliski, Smilovići, Sv. Mauro, Šajini, Tarkusi, Triban, Vinjarija, Vižinada. Arheološka nalazišta na lokalitetu: Kaštel iznad Dragonje, Vižinada, Bracanija, Baredine, Casai, Cingarella, Cupiga, Fineda/Finida, Fratta, Hum, Kalandrija, Kaldanija, Kastanjari – Škuljka, Kastion, Kavruja, Klavac, Kolombanija, Kontarini, Krug, Madona delle Vigne – Monte Baster, Mandaloro, Markovac, Mira, Momjan, Monte degli Olmi, Monte di Mazzoria, Pećina kod Lozari, Pećina Mira, Stancija Fanelli, Stancija Faramēja, Sv. Eufemija, Sv. Elizej, Sv. Franjo, Sv. Kancijan, Sv. Jelena, Sv. Nikola pokraj Sorbara, Sv. Pelagij, Sv. Pelegrin, Sv. Stjepan, Šavarinovac, Škrline, Tiola kod Krasice, Tiola kod Brda, Volpija; graditeljski sklopovi u: Kaldaniji, Gardošima, Jukima, Kanedolu, u Kućibregu, u Momjanu; civilni stambeno-gospodarski sklop u Volpiji, u Fratiji, u Gaderima; stancije: Markovac, na cesti Brda – Kućibreg, Krevato, Zrinci; civilne građevine: sajmište u Bujama, stari vinarski podrum u Bujama, kompleks uljare u Bujama (stavljen pod preventivnu zaštitu), trasa željezničke pruge “Parenzana” (ferrovia “Parenzana”); sakralne građevine: – poklonac sv. Antona u Bujama, poklonac u Kanedolu, poklonac u Kućibregu, poklonac u Brdima, poklonac u Gobcima, poklonac u Malotiji, poklonac u Momjanu; crkve: sv. Antuna opata u Lozarima, sv. Ivana Krstitelja na groblju Merišće, sv. Jakova u Brdima, sv. Jurja u Oskorušu, sv. Jurja u Tribanu, sv. Justine u Kućibregu, sv. Katarine na groblju u Oskurušu, sv. Lucije (Srbar pokraj Marušića, groblje), sv. Marije Magdalene (Brič, groblje), sv. Marije (Fabijančići, desno od ceste Momjan-Kremenje), sv. Martina u Momjanu, sv. Mihovila arhanđela nadomak Vižinade (pokraj Kaštela), sv. Maura ili Majka Božja od Zdravlja u selu Sv. Mauro, sv. Petra i Pavla u Kršetama, sv. Petra u Momjanu, sv. Petra na području Srbara, sv. Roka na Momjanskom groblju, sv. Roka u Burolima, sv. Sabe, sv. Stjepana u Krasici; etnološka područja: potoka Arčila, potoka Bazuje; etnološke građevine u Črncima, u Gardošima, u Jurinima, u Momjanu, u Morožiji, u Paldigiji, u Stanovićima; hidroarheološki zaštitni pojas cijelom dužinom obalnog mora Grada Buja, širine 2000m; zaštitni obalni pojas cijelom dužinom obale Grada Buja, širine 100m; zaštitni kopneni pojas u zaleđu zaštitnog obalnog pojasa, širine 100m

Grad Buzet

Evidentirani spomenici kulture su: ruralne cjeline-Sovinjska Brda, Mali Mlun; arheološki lokaliteti:Gornja Nugla, Roč, Rim, Brežuljak Svi Sveti kod Kozari; srednjovjekovni arheološki lokalitet Mejica (Drobežija) JZ od Buzeta; antički i srednjovjekovni arheološki lokalitet–Goričica kod Fontane (Buzet); Arhitektonski lokaliteti-Kotli, Salež; pojedinačni spomenici:Župna crkva Sv. Roka u Črnici, Župna crkva u Humu, Crkva Sv. Antona u Roču, Crkva Sv. Bartola u Roču, Crkva Sv. Jurja u Sovinjaku, Crkva Sv. Roka u Sovinjaku, Crkva Sv. Marije Magdalene, Crkva Sv. Vida u Buzetu; obrambene građevine:Račice – dvorac. Evidentirana su i vrednovana još i druga kulturna dobra – prapovijesni, antički i srednjovjekovni lokaliteti.

Općina Motovun-evidentirana kulturna dobra-sakralne građevine crkve-Župna crkva sv. Stjepana u Motovunu, Crkva sv. Antuna Padovanskog u Motovunu, Crkva Blažene Djevice Marije u Motovunu, Crkva sv. Ivana i BDM od vrata u Motovunu, Crkva sv. Margarite, gornje groblje u Motovunu, Crkva sv. Bartola, Sveti Bartol u Motovunu, Župna crkva sv. Ivana Krstitelja u Kaldiru, crkva Presvetog Trojstva u Kaldiru, Kapelanijska crkva sv. Pankracija u Brkacu, Crkva Blažene Djevice Marije u Šublentama; kapele poklonci- Kapelica poklonac u Motovunu, Kapelica Blažene Djevice Marije u Motovunu, Kapelica u Brtošćima, Kapelica Srca Isusovog u Kaldiru, Kapela poklonac u Lazama, Kapela poklonac u Nadalinima, Kapelica poklonac u Prodanima; građevine javne namjene-Stara škola u Brkacu, Stara škola u Kaldiru; gospodarske i industrijske građevine-Stara vodosprema Šublenta, Zgrada željezničke postaje; građevine niskogradnje s uređajima-Ostaci trase i opreme željezničke pruge “Parenzana”, Suhozidi uz cestu Zamask-Beletici; memorijalno područje i spomenik ili obilježje vezano uz povijesne događaje i osobe- Groblje, Sv. Bartol, Groblje, Motovun,

Groblje, Kaldir; arheološki lokaliteti- Podšublenta, antika, Groblje i okoliš crkve sv. Bartola , Brkac, antika Vrh, iznad Brkaca , Šublenta, prapovijest, Šublenta, sv. Martin, srednji vijek

Općina Grožnjan

Arheološka baština-Antonci-dio naselja Pauletići, lokalitet Sv. Silvestar, Bijele Zemlje-dio naselja Rupe, dio naselja Pižoni, Grožnjan-prethistorijska gradina na mjestu današnjeg naselja, lokalitet Stara Kanova, lokalitet Monte Romano, dio naselja Saltarija, završje-prethistorijska gradina na mjestu današnjeg naselja; Povijesno naselje-Kostanjica (poluurbana cjelina), Kuberton, Filarija, Martinčići, Vrnjak (urbane cjelina); sakralne građevine unutar zaštićenih cjelina, crkva Sv. Nikole na groblju u Grožnjanu, kapela Sv. Duha u blizini groblja, kapela Sv. Vida i Modesat na starom groblju izvan naselja, Sv. Marija od Baštije u dolini Mirne, crkva Sv. Lovre u Kubertonu, kapela Sv. Antuna opata u Lozarima, kapela sv. Florijana u Sv. Florijanu, crkva Sv. Ivana Krstitelja u Sv. Ivanu, u Šterni-župna crkva Sv. Mihovila, te kapela Sv. Kancijana na groblju iznad naselja, u Završju kapela Sv. Andrije apostola na groblju izvan naselja, u Čirkotima (Završje)-kapela Sv. Petra izvan naselja u dolini Mirne; Memorijalna područja-u Grožnjanu-groblje i staro groblje izvan naselja, u Šterni-groblje, u Kubertonu-starogroblje s pregrađenom kapelom Sv. Margarete, u Sv. Andriji-groblje; etnološka baština-tradicijski-stambeno-gospodarski sklop-zaselak Podestatići, mlin na starom potoku zajedno s okolnim krajolikom, sjeverno od naselja Filarija; industrijska baština-trasa uskotračne prugeTrst-Poreč (Parenzana) zajedno sa željezničkim postajama i mostovima (npr. Kameni most kod Biloslavaca)

Općina Opatalj- evidentirana kulturna dobra-Sakralne građevine-Kapela sv.Cecilije, groblje, Opatalj, Župna crkva sv. Jurja, Opatalj, Kapela sv.Leonarda, Vižintini Vrhi, Kapela sv.Antuna, Gradinje, Kapela sv.Silvestra, Krajići, Kapela sv.Ivana, Livade, Crkva sv. Lucije, Sveta Lucija, Kapela sv.Petra, Laganiši, Kapela sv.Justa, Čepić, groblje, Župna crkva sv.Jurja, Zrenj, Crkva sv.Jeronima, Zrenj , Crkva sv,Stjepana, Istarske Toplice; Kapele poklonci - Kapelica poklonac, Balini, Poklonac Čabrnica, Kapelica poklonac sv.Antona, Jakusi, Kapelica poklonac Šavleti, Poklonac, Šorgi, Kapelica poklonac, Vižintini, Kapelica poklonac, Livade; Građevine javne namjene- Stara škola, Opatalj, Stara škola, Livade, Zgrada vodovoda, Istarske Toplice; graditeljski sklop-Istarske Toplice; Građevine niskogradnje s uređajima-Ostaci trase i opreme željezničke pruge Parenzane, Postrojenje, građevine i oprema Istarskog vodovoda; groblja i grobne građevine- Groblje, Čepić, Groblje, Opatalj, Groblje, Zrenj; arheološki lokaliteti- Opatalj , urbana arheologija, Gradinje, Zrenj, urbana arheologija.

3. ZAKLJUČAK

Za provedbu ZRP-a zadužuju se:

- Zavod za prostorno uređenje Istarske županije
- Upravni odjel za održivi razvoj Istarske županije
- Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo i vodoprivredu Istarske županije
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode „Natura Histrica“